ČARNOGURSKÝ | ULC
PRO BONO

7/2012

1. ZMENY V ZÁKONE O DANI Z PRIDANEJ HODNOTY

Už s účinnosťou od 1. októbra 2012 nastávajú zmeny v zákone č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty. Novela prináša rôzne zmeny napríklad v oblasti zdaňovacieho obdobia, registrácie a jej zrušenia daňovým úradom, vystavovania faktúr či v oblasti zabezpečenia dane.

2. PRIPRAVOVANÉ ZMENY V ZÁKONNÍKU PRÁCE

Ministerstvo práce Slovenskej republiky pripravilo návrh novely zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce, ku ktorému bolo počas medzirezortného pripomienkového konania podaných spolu 358 návrhov na zmeny. Viac ako polovica z predložených návrhov bola zásadného charakteru, niekoľko desiatok pripomienok bolo podaných aj zo strany verejnosti. Aké zmeny navrhuje pripravovaná novela sa dočítate v tomto článku.

3. UNITÁRNY SYSTÉM ZDRAVOTNÉHO POISTENIA

Súčasný systém zdravotného poistenia umožňuje pôsobenie viacerých zdravotných poisťovní na území Slovenskej republiky. Podľa návrhu legislatívneho zámeru, ktorý schválila vláda Slovenskej republiky, by mal byť zavedený systém unitárneho zdravotného poistenia, ktorý by umožnil pôsobenie len jednej zdravotnej poisťovne.

4. NOVELA ZÁKONA O BANKÁCH

Cieľom novely zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách je, aby predovšetkým sociálne znevýhodnení spotrebitelia, ktorí nevyužívajú bežný účet a základné platobné služby, mohli začať využívať bežný účet za primeraný poplatok. Sociálne znevýhodneným spotrebiteľom, ktorí už bežný účet využívajú, má novela zabezpečiť priaznivejšie cenové podmienky.

5. SPOTREBITEĽSKÉ ÚVERY

Špeciálny režim pre úvery poskytované vlastníkom bytov a nebytových priestorov by mala zaviesť navrhovaná novela zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch. Súčasne by podľa nej malo dôjsť k zavedeniu právnej úpravy vrátenia už zaplatených splátok spotrebiteľovi pri zániku zmluvy o viazanom spotrebiteľskom úvere. Viac sa dočítate v tomto článku.

6. DAROVACIA ZMLUVA

Najznámejším typom bezodplatnej zmluvy je zmluva darovacia. Darca ňou niečo bezodplatne prenecháva alebo sľubuje obdarovanému, ktorý dar alebo sľub prijíma. Od darovacej zmluvy je potrebné odlišovať tzv. jednostranné liberality. Jedná sa o dobrovoľné úsluhy, ako napríklad pozvanie na obed, susedská výpomoc, za ktoré darca neočakáva odplatu.

Zmeny v zákone o dani z pridanej hodnoty

Jedným z prvých zákonov, ktoré boli vo volebnom období 2012 – 2016 prijaté, je novela zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“). Novela sa dotýka aj ustanovení zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov. Novela nadobudne účinnosť dňa 1. októbra 2012 s výnimkou niektorých ustanovení.

Faktúra

Zámerom novely je zaviesť také opatrenia, ktoré pomôžu efektívne potlačiť možnosti podvodných aktivít, zabrániť ich ďalšiemu opakovaniu, či pozitívne ovplyvniť výber a príjmy štátneho rozpočtu z dane z pridanej hodnoty a v konečnom dôsledku prispieť k zlepšeniu podnikateľského prostredia pre legálne podnikajúce subjekty.

Jedným z prostriedkov podporujúcich podnikanie má byť úprava používania elektronickej fakturácie. Vzhľadom na transpozíciu Smernice Rady 2010/45/EÚ boli ustanovenia § 71 - § 76 upravujúce fakturáciu pri nadobudnutí tovarov, resp. prijatí služieb, ako aj pri ich dodaní zadefinované nanovo. Ich cieľom je, okrem iného, dosiahnuť rovnaké zaobchádzanie medzi elektronickou a papierovou faktúrou. Elektronická faktúra na rozdiel od papierovej podlieha súhlasu zo strany príjemcu. Vierohodnosť pôvodu faktúry podľa § 71 ods. 1 písm. c) novelizovaného zákona o DPH znamená, že faktúra bola vydaná dodávateľom alebo inou osobou v jeho mene, pričom povinnosť zabezpečiť vierohodnosť pôvodu má nielen dodávateľ, ale aj príjemca tovaru alebo služby. Ak dodávateľ vydáva faktúru, zabezpečenie vierohodnosti pôvodu preukazuje napr. záznamom faktúry v účtovnej evidencii. Ak faktúru namiesto neho vydáva odberateľ, dodávateľ preukazuje zabezpečenie vierohodnosti pôvodu aj inými podpornými dokumentmi, napr. zmluvou o vyhotovovaní faktúr.

V zmysle nového ust. § 72 je osobou povinnou vyhotoviť faktúru (1) platiteľ pri (a) dodaní tovaru alebo služby s miestom dodania v tuzemsku inej zdaniteľnej osobe alebo právnickej osobe, ktorá nie je zdaniteľnou osobou, (b) dodaní tovaru alebo služby s miestom dodania v inom členskom štáte, keď je osobou povinnou platiť daň príjemca, (c) dodaní tovaru alebo služby s miestom dodania v treťom štáte pre zdaniteľnú osobu, (d) dodaní tovaru formou zásielkového predaja s miestom dodania v tuzemsku, (e) dodaní tovaru oslobodeného od dane, (f) prijatí platby pred dodaním tovarov v zmysle písmen a) až d), a (g) prijatí platby pred dodaním služby podľa písmen a) až c). Faktúru ďalej vyhotovuje (2) zdaniteľná osoba, ktorá nie je platiteľom a ktorá dodá službu s miestom dodania v inom členskom štáte alebo v treťom štáte pri dodaní služby a prijatí platby pred dodaním služby, (3) každá osoba, ktorá dodáva nový dopravný prostriedok z tuzemska do iného členského štátu. V mene a na účet dodávateľa tovaru alebo služby môže vyhotoviť odberateľ alebo tretia osoba.

Pokiaľ bude faktúra vyhotovená alebo prijatá v cudzom jazyku, platiteľ ako aj zdaniteľná osoba, ktorá platiteľom nie je, budú na požiadanie daňového úradu povinní na účel kontroly zabezpečiť jej preklad do slovenského jazyka.

Faktúry v zmysle ust. § 76 ods. 1 až 3 novelizovaného zákona o DPH sa musia uchovávať v pôvodnej forme, v akej sa poslali alebo sprístupnili. Zdaniteľná osoba, ktorá ich uchováva elektronicky, je povinná daňovému úradu na účel kontroly umožniť prístup k takým faktúram, ako aj ich sťahovanie a používanie. Elektronickým uchovávaním faktúr rozumieme podľa nového ust. § 76 ods. 6 uloženie údajov vykonané prostredníctvom elektronického zariadenia na spracovanie, vrátane digitálnej kompresie, a uchovávanie údajov použitím drôtových, rádiových, optických alebo iných elektromagnetických prostriedkov.

Registrácia a zábezpeka na daň

Novela sprísňuje podmienky pre registráciu za platiteľa dane pre rizikové subjekty, ktoré v súčasnosti alebo v minulosti vlastnili alebo riadili spoločnosti, ktoré majú alebo mali nedoplatky na dani z pridanej hodnoty voči daňovému úradu. Zo Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/114/ES vychádza nové ust. § 4c zákona o DPH upravujúce tzv. zábezpeku na daň. Povinnosť zložiť zábezpeku formou peňažných prostriedkov na účet správcu dane alebo bankovou zárukou na obdobie 12 mesiacov sa vzťahuje na osoby, ktoré požiadali o dobrovoľnú registráciu na daň z pridanej hodnoty a na fyzické i právnické osoby, ktoré sú povinné požiadať o registráciu z dôvodu dosiahnutia stanoveného obratu, ak sú splnené podmienky na zloženie finančnej zábezpeky. Jedná sa o prípady, ak žiadateľ alebo spoločník žiadateľa participuje alebo v minulosti participoval ako konateľ alebo spoločník v spoločnostiach, ktoré mali alebo majú v čase registrácie nedoplatky na dani z pridanej hodnoty najmenej vo výške 1.000 Eur, alebo ktorým bola zrušená registrácia z dôvodu, že platiteľ opakovane v kalendárnom roku nesplní povinnosť podať daňové priznanie, opakovane nezaplatí v kalendárnom roku vlastnú daňovú povinnosť, opakovane nie je zastihnuteľný na adrese sídla, miesta podnikania a ani na adrese prevádzkarne, alebo z dôvodu, ak opakovane porušuje povinnosti pri daňovej kontrole.

Výška zábezpeky na daň je určená dolnou hranicou v sume 1.000 Eur a hornou hranicou v sume 5.000 Eur. Proti rozhodnutiu o zložení zábezpeky môže žiadateľ o registráciu podať do 8 dní od doručenia odvolanie. Odvolanie nemá odkladný účinok. Zábezpeka na daň sa použije na úhradu nedoplatku na dani, ktorý vznikol po zaregistrovaní zdaniteľnej osoby za platiteľa. O použití zábezpeky na daň alebo jej časti daňový úrad vydá rozhodnutie. Proti rozhodnutiu je možné podať odvolanie, odvolanie nemá odkladný účinok. Ak zábezpeka na daň alebo jej časť nebola použitá na úhradu nedoplatku na dani do 12 mesiacov odo dňa zloženia zábezpeky, daňový úrad peňažnú zábezpeku alebo jej časť zloženú peňažnými prostriedkami na účet daňového úradu vráti do 30 dní odo dňa, kedy uplynulo 12 mesiacov odo dňa zloženia zábezpeky na daň.

Na základe čl. 2 Smernice Rady 2008/8/ES nastali zmeny určenia miesta poskytovania služieb. Uvedené zmeny sa dotknú určenia miesta dodania krátkodobého nájmu dopravných prostriedkov. Podľa účinnej právnej úpravy sa ním rozumie miesto, kde sa dopravný prostriedok fyzicky dá k dispozícii samotnému zákazníkovi, pričom pod pojmom krátkodobý nájom sa rozumie nepretržité držanie alebo používanie dopravného prostriedku počas obdobia nepresahujúceho 30 dní alebo 90 dní, ak ide o nájom plavidiel. Prijatá zmena sa dotýka dlhodobého nájmu dopravného prostriedku. Miestom dodania služby spočívajúcej v poskytnutí iného nájmu dopravných prostriedkov ako je krátkodobý nájom, ak je poskytnutý osobe inej ako zdaniteľnej osobe, bude miesto, kde má táto osoba sídlo, bydlisko alebo miesto, kde sa obvykle zdržiava, okrem nájmu výletnej lode, pri ktorom je miestom dodania služby miesto, kde sa dá výletná loď fyzicky k dispozícii zákazníkovi za podmienky, že v uvedenom mieste má poskytovateľ svoje sídlo alebo prevádzkareň.

Z kontrolnej činnosti daňových úradov vyplynulo, že najväčšie podvody v oblasti cezhraničných dodávok tovaru sa vyskytujú v prípadoch, ak prepravu tovaru zabezpečuje sám dodávateľ alebo odberateľ tovaru. Z toho dôvodu bude zavedená povinnosť potvrdzovania prijatia tovaru odberateľom. Potvrdenie o prijatí tovaru s povinnými náležitosťami, ako sú napríklad identifikácia odberateľa, množstvo tovaru, dátum a miesto prevzatia tovaru v inom členskom štáte, dátum a miesto ukončenia prepravy a identifikácia vodiča a použitého dopravného prostriedku, bude predstavovať povinný dôkazný prostriedok na uznanie oslobodenia od dane.

Zabezpečenie dane pri dovoze tovaru

V záujme eliminácie rizika nezdanenia tovaru v členskom štáte dovozu tovaru a nezdanenia tovaru v členskom štáte určenia tovaru do zákona pribudne nové ust. § 48b o zabezpečení dane pri dovoze tovaru z tretích štátov, kedy miesto dovozu tovaru je v Slovenskej

republike. Podľa nového ustanovenia môže colný úrad žiadať zabezpečenie dane pri dovoze takého tovaru, pri ktorom sa uplatňuje oslobodenie od dane podľa § 48 ods. 3 zákona o DPH, a to pred prepustením tovaru do colného režimu voľný obeh. Zabezpečenie dane je povinná zložiť osoba, ktorá by bola povinná platiť daň, ak by sa neuplatňovalo oslobodenie od dane, a to vo výške, ktorú by bola povinná platiť, keby sa oslobodenie od dane neuplatnilo. Zabezpečenie dane môže byť poskytnuté zložením peňažných prostriedkov na účet colného úradu alebo bankovou zárukou poskytnutou bankou bez výhrad. Colný úrad bude rozhodnutím určovať výšku zabezpečenia dane a lehotu na jej zaplatenie. Proti rozhodnutiu o zabezpečení dane nebude možné podať odvolanie. Colný úrad uvoľní zabezpečenie dane do desiatich (10) dní od predloženia dôkazu o tom, že preprava tovaru sa skončila v inom členskom štáte okrem prípadu, ak vzniknú pochybnosti o pravdivosti alebo správnosti predloženého dokladu o prevzatí tovaru príjemcom v inom členskom štáte a jeho pravdivosť pri overovaní nebude potvrdená.

Pokiaľ osoba, ktorá zložila zabezpečenie dane, vyššie uvedený doklad o prevzatí tovaru colnému úradu nepredloží do 60 dní od prepustenia tovaru do colného režimu voľný obeh, colný úrad vyrubí daň a na úhradu dane sa použije zabezpečenie dane.

Právo odpočítať daň z tovaru alebo zo služby vzniká platiteľovi v deň, keď pri tomto tovare alebo službe vznikla daňová povinnosť. Platiteľ registrovaný pre daň podľa § 5 zákona o DPH, t.j. zahraničná osoba registrovaná za platiteľa dane, ktorá spĺňa podmienky na vrátenie dane, nemôže uplatňovať odpočítanie dane z tovarov a služieb prostredníctvom daňového priznania okrem odpočítania dane z tovarov a služieb, ktoré použije na dodávky tovarov a služieb, pri ktorých podľa § 69 ods. 1 zákona o DPH osobou povinnou platiť daň je ten, kto dodáva tovar alebo službu v tuzemsku. Uvedená zahraničná osoba má však právo na podanie žiadosti o vrátenie dane podľa ust. § 55 a nasl. zákona o DPH.

Na základe článku 199 Smernice Rady 2006/112/ES o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty boli do zákona o DPH pridané ďalšie prípady uskutočneného zdaniteľného plnenia, pri ktorom sa povinnosť platiť DPH prenáša z dodávateľa na príjemcu plnenia (tzv. tuzemské samozdanenie), ktorý má postavenie platiteľa dane. Jedná sa o doplnenie predaja nehnuteľnosti, pri predaji ktorej sa dodávateľ rozhodne uplatniť zdanenie v zmysle § 38 ods. 1 zákona o DPH a ide o predaj nehnuteľnosti v rámci exekučného konania, konkurzného konania a daňového exekučného konania. Okrem uvedených prípadov sa prenos povinnosti platiť DPH na kupujúceho bude uplatňovať aj na prípady výkonu záložného práva a zabezpečovacieho prevodu práva, ak zabezpečovací prevod práva spočíva v prevode vlastníckeho práva. V zmysle doplneného ust. § 69 ods. 12 tak je platiteľ, ktorý je príjemcom plnenia od iného platiteľa, povinný platiť daň vzťahujúcu sa na (1) dodanie kovového odpadu a kovového šrotu v tuzemsku, (2) prevod emisných kvót skleníkových plynov podľa osobitného predpisu v tuzemsku, (3) dodanie nehnuteľnosti alebo jej časti v tuzemsku, ktorú sa dodávateľ rozhodol podľa ust. § 38 ods. 1. zdaniť, (4) dodanie nehnuteľnosti alebo jej časti v tuzemsku, ktorá bola predaná dlžnou osobou uznanou súdom alebo iným štátnym orgánom v konaní o nútenom predaji, (5) dodanie tovaru, ktorý je predmetom záruky zabezpečujúcej pohľadávku veriteľa, pri výkone práva z tejto záruky.

Ručenie

Podmienky ručenia za daň novela sprecizovala. Ručenie možno uplatniť, ak dôjde ku kumulatívnemu splneniu podmienok u dodávateľa aj u odberateľa. Platiteľ, ktorému je alebo má byť dodaný tovar alebo služba v tuzemsku, ručí za daň z predchádzajúceho stupňa uvedenú na faktúre, ak dodávateľ daň uvedenú na faktúre nezaplatil alebo sa stal neschopným zaplatiť daň a platiteľ v čase vzniku daňovej povinnosti vedel alebo na základe dostatočných dôvodov vedieť mal alebo vedieť mohol, že celá daň alebo časť dane z tovaru alebo služby nebude zaplatená. Dostatočným dôvodom na to, že platiteľ vedieť mal alebo mohol, že celá

daň alebo časť dane z tovaru alebo služby nebude zaplatená, je skutočnosť, že (1) protihodnota za plnenie uvedená na faktúre je bez ekonomického opodstatnenia neprimerane vysoká alebo neprimerane nízka, (2) platiteľ pokračoval v uskutočňovaní zdaniteľných obchodov s platiteľom, u ktorého nastali dôvody na zrušenie registrácie podľa § 81 ods. 4 písm. b) druhého bodu zákona o DPH aj po dni jeho zverejnenia v príslušnom zozname osôb vedenom Finančným riaditeľstvom Slovenskej republiky, alebo (3) v čase vzniku daňovej povinnosti bol jeho štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu alebo spoločníkom štatutárny orgán, člen štatutárneho orgánu alebo spoločník platiteľa, ktorý dodáva tovar alebo službu.

Platiteľ vedie osobitne záznamy o tovare podľa § 8 ods. 4 zákona o DPH, ktorý bol odoslaný alebo prepravený z tuzemska do iného členského štátu, a o tovare podľa § 11 ods. 8 zákona o DPH, ktorý bol odoslaný alebo prepravený do tuzemska z iného členského štátu. Takto formulovaná povinnosť viesť záznamy platí len do 31. augusta 2012. S účinnosťou od 1. septembra 2012 vznikne platiteľovi povinnosť viesť podrobné záznamy podľa jednotlivých zdaňovacích období o (1) dodaní tovaru podľa § 8 ods. 3, (2) premiestnení tovaru podľa § 8 ods. 4 písm. f), g) a h) z tuzemska do iného štátu a (3) dodaní služby podľa § 9 ods. 2 a ods. 3.

Ojazdené motorové vozidlá

Nové odseky 6 až 8 v ust. § 70 zákona o DPH ustanovujú povinnosť viesť a doručiť záznamy o každom ojazdenom motorovom vozidle kúpenom v inom členskom štáte EÚ od zdaniteľnej osoby identifikovanej pre DPH v inom členskom štáte. Uvedená povinnosť sa dotýka nie len platiteľov dane, ktorí prevádzkujú autobazár, ale aj všetkých platiteľov dane, ktorí príležitostne kúpia ojazdené motorové vozidlo v inom členskom štáte od zdaniteľnej osoby identifikovanej pre DPH s cieľom ďalšieho predaja.

Zdaňovacie obdobie

Zároveň novela prináša i zmenu v definovaní zdaňovacieho obdobia na účely zákona o DPH. V súčasnosti platí úprava, v zmysle ktorej je zdaňovacím obdobím jeden mesiac, ak zákon neustanovuje inak. Ak platiteľ dosiahol za predchádzajúci kalendárny rok obrat nižší ako 331.939,19 Eur, automaticky sa zdaňovacím obdobím rozumie kalendárny štvrťrok. Po novom sa platiteľ bude môcť rozhodnúť, že jeho zdaňovacím obdobím bude jeden kalendárny štvrťrok za podmienky, že uplynulo viac ako 12 mesiacov od konca kalendárneho mesiaca, v ktorom sa stal platiteľom a za 12 predchádzajúcich po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov nedosiahol obrat 100.000 Eur. Uvedenú zmenu bude platiteľ povinný daňovému úradu oznámiť do 25 dní od skončenia kalendárneho mesiaca, v ktorom sa splnili podmienky na využitie dlhšieho zdaňovacieho obdobia. Zmena zdaňovacieho obdobia na kalendárny štvrťrok môže nastať len k prvému dňu kalendárneho štvrťroka nasledujúceho po mesiaci, v ktorom platiteľ vyššie uvedené podmienky splnil.

Platiteľ, ktorý má k 30. septembru 2012 zdaňovacie obdobie kalendárny štvrťrok, môže pokračovať v danom zdaňovacom období, avšak najviac do konca kalendárneho štvrťroka, v ktorom prestane plniť podmienky podľa nového ust. § 77 ods. 2 zákona o DPH.

Daň z každého zdaniteľného obchodu je splatná do 25 dní po skončení zdaňovacieho obdobia. Výsledok daňového priznania, ktorým je vlastná daňová povinnosť, tak znamená len platobnú povinnosť platiteľa dane za zdaňovacie obdobie, ktorá sa vypočíta tak, že od splatnej dane platiteľ dane odpočíta daň z prijatých tovarov a služieb.

Zrušenie registrácie

Zmeny a doplnenia v ust. § 81 zákona o DPH majú viesť k spresneniu situácií, v ktorých daňový úrad môže zrušiť registráciu platiteľa dane. Platiteľ registrovaný podľa § 4 môže požiadať o zrušenie registrácie pre daň najskôr po uplynutí jedného roka odo dňa, keď sa stal platiteľom, ak jeho obrat nedosiahol za 12 predchádzajúcich po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov sumu 49.790 Eur. Platitelia, ktorí podnikajú spoločne na základe zmluvy o združení, započítavajú do obratu svoje obraty a obrat zo spoločného podnikania. Platiteľ môže požiadať o zrušenie registrácie

pre daň, keď skončí v tuzemsku činnosť, ktorá je predmetom dane. Od 1. septembra 2012 v poslednom uvedenom prípade sa možnosť žiadať zrušenie registrácie mení na povinnosť platiteľa. Okrem toho právnická osoba, ktorá sa zrušuje bez likvidácie, bude povinná danú skutočnosť oznámiť daňovému úradu ešte pred svojím zánikom.

V zmysle ust. § 81 ods. 4 zákona o DPH daňový úrad nezruší, ale len bude môcť zrušiť registráciu pre daň (1) na základe žiadosti platiteľa podľa odsekov 1 až 3 predmetného ustanovenia, ak zistí, že sú splnené podmienky na zrušenie registrácie, (2) ak nie sú dôvody na registráciu, a to ak platiteľ (a) nevykonáva alebo prestal vykonávať podnikanie podľa § 3 zákona o DPH, alebo (b) opakovane v kalendárnom roku nesplní povinnosť podať daňové priznanie, opakovane v kalendárnom roku nezaplatí vlastnú daňovú povinnosť, opakovane nie je zastihnuteľný na adrese sídla, miesta podnikania a ani na adrese prevádzkarne, alebo opakovane porušuje povinnosti pri daňovej kontrole.

Pripravované zmeny v Zákonníku práce

Minulý rok sme Vás v bulletine PRO BONO ULC Čarnogurský Špeciál – Veľká novela Zákonníka práce informovali o početných zmenách v zákone č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákonník práce“), ktoré nadobudli účinnosť dňa 1. septembra 2011. V súčasnosti sa pripravuje ďalšia veľká novela, ktorá v mnohom reaguje na zmeny prijaté práve zákonom č. 257/2011 Z. z.

Závislá práca

Z dôvodu minimalizovania využívania iných foriem zamestnávania, resp. obchádzania Zákonníka práce je v návrhu upravená definícia jedného zo základných pojmov, t.j. pojmu závislá práca. V súčasnosti je upravená pomerne obšírne ako práca, ktorá je vykonávaná vo vzťahu nadriadenosti zamestnávateľa a podriadenosti zamestnanca, a za ktorú sa považuje výlučne osobný výkon práce zamestnanca pre zamestnávateľa, podľa pokynov zamestnávateľa, v jeho mene, za mzdu alebo odmenu, v pracovnom čase, na náklady zamestnávateľa, jeho výrobnými prostriedkami a na zodpovednosť zamestnávateľa, pričom sa jedná o výkon práce, ktorá pozostáva prevažne z opakovania určených činností. Po zostručnení by sa pod novou definíciou závislej práce mala rozumieť práca vykonávaná vo vzťahu nadriadenosti zamestnávateľa a podriadenosti zamestnanca, osobne zamestnancom pre zamestnávateľa, podľa pokynov zamestnávateľa, v jeho mene, za mzdu alebo odmenu.

Zamestnávateľovi by mal pribudnúť zákaz bez vážnych dôvodov spočívajúcich v osobitnej povahe činností zamestnávateľa narušať súkromie zamestnanca na pracovisku a v spoločných priestoroch zamestnávateľa sledovaním, odpočúvaním, vykonávaním záznamu telefonických hovorov či kontrolovaním elektronickej pošty bez toho, aby bol na to zamestnanec upozornený. Ak zamestnávateľ zavádza kontrolný mechanizmus, bude povinný rozsah kontroly, spôsob jej uskutočnenia ako aj dobu jej trvania prerokovať so zástupcami zamestnancov, a ak u zamestnávateľa nepôsobia zástupcovia zamestnancov, je povinný o rozsahu kontroly, spôsobe jej uskutočnenia ako aj o dobe jej trvania informovať priamo zamestnancov.

Do ust. § 17 ods. 2 Zákonníka práce o neplatnosti právneho úkonu sa navrhuje doplniť ustanovenie, podľa ktorého sa o neplatný právny úkon bude jednať aj v prípade, ak na jeho urobenie neudelil vopred predpísaný súhlas príslušný orgán, ktorý ho podľa tohto zákona alebo osobitného predpisu mal dať.

Zamestnávateľ podľa ust. § 41 ods. 6 Zákonníka práce nesmie od fyzickej osoby v rámci predzmluvných vzťahov vyžadovať informácie o tehotenstve, rodinných pomeroch, politickej príslušnosti a náboženskej príslušnosti a bezúhonnosti s výnimkou, ak ide o prácu, pri ktorej sa podľa osobitného predpisu vyžaduje

bezúhonnosť, alebo ak požiadavku bezúhonnosti vyžaduje povaha práce, ktorú má fyzická osoba vykonávať. Uvedené ustanovenie by malo byť doplnené o ďalší bod, podľa ktorého by zamestnávateľ nemal oprávnenie vyžadovať ani informácie o odborovej príslušnosti.

Skúšobná doba

Predložený návrh vo svojom 12. bode navrhuje zmeny prijaté zákonom č. 257/2011 Z. z. zrušiť. Zaniknúť by tak mala možnosť dohodnúť v kolektívnej zmluve odchylne od § 45 ods. 1 maximálnu dĺžku skúšobnej doby, ktorú je možné dohodnúť so zamestnancom v pracovnej zmluve, najviac 6 mesiacov a u vedúceho zamestnanca v priamej riadiacej pôsobnosti štatutárneho orgánu alebo člena štatutárneho orgánu a vedúceho zamestnanca, ktorý je v priamej riadiacej pôsobnosti tohto vedúceho zamestnanca, najviac 9 mesiacov. Rovnako sa navrhuje zrušiť možnosť dohodnúť v kolektívnej zmluve, že skúšobná doba sa o čas prekážok v práci na strane zamestnanca, a ďalšie objektívne dôvody, o ktoré sa predlžuje skúšobná doba vrátane času prekážok v práci na strane zamestnávateľa, nepredlžuje.

Pracovný pomer na dobu určitú

Zmeny by sa mali dotknúť i pracovného pomeru na určitú dobu. Súčasná úprava povoľuje dohodnúť pracovný pomer na dobu určitú najviac na tri roky. Predĺžiť ho alebo opätovne dohodnúť v rámci troch rokov je možné najviac trikrát. Návrh novely počíta so skrátením uvedených údajov na dva roky a možnosť opakovane uzatvoriť alebo predĺžiť pracovný pomer na dobu určitú počas dvoch rokov maximálne dvakrát. Voči tomuto ustanoveniu boli podané pripomienky smerujúce k ponechaniu súčasného stavu. Cieľom ustanovenia by malo byť zvýšenie motivácie zamestnávateľov vytvárať pracovné miesta zatraktívnením možnosti zamestnávať zamestnancov na dobu určitú, nakoľko podľa údajov zo Štatistického úradu Európskeho spoločenstva (Eurostat) má Slovenská republika v porovnaní s inými krajinami Európskej únie takmer najmenší počet zamestnancov pracujúcich na dobu určitú.

S účinnosťou od 1. septembra 2011 bolo do Zákonníka práce zavedené tzv. delené pracovné miesto. Deleným pracovným miestom rozumieme pracovné miesto, na ktorom si zamestnanci v pracovnom pomere na kratší pracovný čas sami medzi sebou rozvrhnú pracovný čas a pracovnú náplň pripadajúcu na toto pracovné miesto. Navrhuje sa, aby po novom delené pracovné miesto zaniklo uplynutím jedného mesiaca odo dňa oznámenia vypovedania dohody, ak sa zamestnávateľ nedohodne so zamestnancom inak.

Európska sociálna charta (revidovaná) v čl. 4 bod 4 ustanovuje právo zamestnancov na dostatočnú výpovednú dobu v prípade skončenia pracovného pomeru, pričom ustanovuje, že dĺžka výpovednej doby musí byť primerane prispôsobená dĺžke doby trvania pracovného pomeru. Keďže ustanovenie § 62 Zákonníka práce je podľa platnej právnej úpravy kogentným ustanovením, nemožno dĺžku výpovednej doby dohodnúť inú, než je uvedená v § 62, malo by dôjsť k zmene v danom ustanovení tým spôsobom, že budú ustanovené tzv. relatívne kogentné výpovedné doby („najmenej"). V zmysle navrhovaného ustanovenia by zamestnávatelia mohli dohodnúť v pracovných zmluvách alebo kolektívnych zmluvách dlhšie výpovedné doby napr. pre zamestnancov, ktorým chýba pri skončení pracovného pomeru niekoľko mesiacov do dôchodku.

Výpoveď môže dať zamestnávateľ zamestnancovi len z dôvodov podľa Zákonníka práce. Výpovedný dôvod podľa ust. § 63 ods. 1 písmeno a), t.j. ak sa zamestnávateľ alebo jeho časť zrušuje alebo premiestňuje, by podľa návrhu novely mal byť rozdelený na dve samostatné skutkové vymedzenia. Niektorí zamestnávatelia nepovažujú dané ustanovenie za problematické, preto sa v pripomienkach vyjadrili, že by súčasný stav mal zostať zachovaný.

Zamestnávateľ môže dať zamestnancovi výpoveď, ak nejde o výpoveď pre neuspokojivé plnenie pracovných úloh, pre menej závažné porušenie pracovnej disciplíny alebo z dôvodu, pre ktorý možno okamžite skončiť pracovný pomer, iba vtedy, ak (1) zamestnávateľ nemá možnosť zamestnanca ďalej zamestnávať, a to ani na kratší pracovný čas v mieste, ktoré bolo dohodnuté

ako miesto výkonu práce, (2) zamestnanec nie je ochotný prejsť na inú pre neho vhodnú prácu, ktorú mu zamestnávateľ ponúkol v mieste, ktoré bolo dohodnuté ako miesto výkonu práce alebo sa podrobiť predchádzajúcej príprave na túto inú prácu. Podmienky realizácie uvedenej povinnosti zamestnávateľa alebo vylúčenie plnenia danej povinnosti je možné podľa § 63 ods. 3 dohodnúť v kolektívnej zmluve. Návrh novely uvedenú možnosť dohody ruší.

Vo väzbe na čl. 10 Dohovoru č. 158 Medzinárodnej organizácie práce o skončení pracovného pomeru z podnetu zamestnávateľa je v prípade neplatného skončenia pracovného pomeru zo strany zamestnávateľa navrhované, že ak celkový čas, za ktorý by sa mala zamestnancovi poskytnúť náhrada mzdy presiahne 12 mesiacov, môže súd na žiadosť zamestnávateľa rozhodnúť o znížení, resp. nepriznaní náhrady mzdy za čas presahujúci 12 mesiacov.

Okrem uvedených zmien sa navrhuje napríklad aj zrušenie možnosti zvýšiť rozsah priemerného týždenného pracovného času vedúcemu zamestnancovi v priamej riadiacej pôsobnosti štatutárneho orgánu alebo členovi štatutárneho orgánu alebo vedúcemu zamestnancovi, ktorý je v priamej riadiacej pôsobnosti tohto vedúceho zamestnanca na najviac 56 hodín, alebo umožnenie zamestnávateľovi poskytnúť zamestnancovi za podmienok ustanovených v § 93 ods. 5 Zákonníka práce nepretržitý odpočinok v týždni aj v rozsahu viac ako 24 hodín raz za dva týždne, s tým, že zamestnávateľ je povinný dodatočne poskytnúť zamestnancovi náhradný nepretržitý odpočinok v týždni do štyroch mesiacov odo dňa, keď mal byť poskytnutý nepretržitý odpočinok v týždni.

Práca nadčas

Práca nadčas by mala byť ustanovovaná zamestnávateľom len v prípadoch prechodnej a naliehavej zvýšenej potreby práce, alebo ak ide o verejný záujem. V kalendárnom roku možno nariadiť zamestnancovi prácu nadčas v rozsahu najviac 150 hodín. Uvedený rozsah návrh novely znižuje len na 100 hodín. V kolektívnej zmluve možno dohodnúť rozsah práce nadčas, ktorý presahuje 150 hodín najviac však na 250 hodín ročne. Uvedené ustanovenie sa taktiež plánuje zrušiť, čím nebude možné zamestnancovi nariadiť prácu nadčas na viac ako 100 hodín ročne.

Zmenou v ust. § 76 Zákonníka práce by sa mala zaviesť možnosť zamestnancovi poskytnúť odstupné nie len v prípade skončenia pracovného pomeru dohodou, ale aj výpoveďou z výpovedných dôvodov podľa § 63 ods. 1 písm. a) alebo b), alebo v prípade, že zamestnanec stratil vzhľadom na svoj zdravotný stav podľa lekárskeho posudku dlhodobo spôsobilosť vykonávať doterajšiu prácu.

Medzirezortné pripomienkové konanie bolo dňa 28. júla 2012 ukončené. Ak by sa podarilo návrh novely na pôde Národnej Rady SR prijať, uvedené, ako i mnohé ďalšie zmeny by vstúpili do účinnosti od 1. januára 2013.

Unitárny systém zdravotného poistenia

Okrem pluralitného systému, ktorý sa uplatňuje na území Slovenskej republiky, európske krajiny využívajú aj tzv. unitárny systém charakterizovaný jedinou zdravotnou poisťovňou. Pluralitný systém zdravotného poistenia sa v Slovenskej republike uplatňuje od 1. januára 1995, kedy zákonom č. 273/1994 Z. z. vznikla Všeobecná zdravotná poisťovňa. Od zavedenia pluralitného systému zdravotného poistenia vzniklo na Slovensku postupne 14 zdravotných poisťovní.

Obmedzenie zisku poisťovní

Zdravotné poisťovne môžu od roku 2005 vytvárať zisk. Určité obmedzenia zisku boli zakotvené v právnej úprave v rokoch 2008 až 2010. Zákonom č. 530/2007 Z. z., ktorý novelizoval zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach a dohľade

nad zdravotnou starostlivosťou, bolo s účinnosťou odo dňa 1. januára 2008 upravené znenie ustanovenia § 15 ods. 6 predmetného zákona. Uvedená novelizácia zaviedla povinnosť zdravotných poisťovní použiť kladný výsledok hospodárenia výlučne na nákup zdravotnej starostlivosti. Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom PL. ÚS 3/09 rozhodol, že uvedené obmedzenie distribúcie zisku len na nákup zdravotnej starostlivosti je v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky. V súčasnosti môžu zdravotné poisťovne vytvárať zisk za podmienok povinného použitia zisku na tvorbu rezervného fondu až do výšky 20 % splateného základného imania a povinnej tvorby technických rezerv na úhradu plánovanej zdravotnej starostlivosti pre poistencov zaradených v čakacích zoznamoch. Ďalšou novelou, ktorá sa dotkla zisku zdravotných spoločností, bola novela zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, ktorou bolo v roku 2008 zavedené oslobodenie zisku z verejného zdravotného poistenia od dane z príjmu.

V súčasnosti pôsobia na slovenskom trhu tri zdravotné poisťovne – štátna Všeobecná zdravotná poisťovňa, a. s. (ďalej len „Všeobecná zdravotná poisťovňa“) a dve súkromné poisťovne: Dôvera zdravotná poisťovňa, a. s. (ďalej len „Dôvera“) a Union zdravotná poisťovňa, a. s. (ďalej len „Union“). Z pohľadu uplatnenia na trhu je najsilnejšou poisťovňou Všeobecná zdravotná poisťovňa, ktorá poisťuje 65 % poistencov.

Zámer zavedenia unitárneho systému verejného zdravotného poistenia

Systém zdravotného poistenia je podľa súčasnej vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vlády“) potrebné transformovať z pluralitného na unitárny systém. Preto uznesením č. 383 zo dňa 25. júla 2012 vláda schválila zámer zavedenia unitárneho systému verejného zdravotného poistenia v Slovenskej republike (ďalej len „zámer“). Zavedenie unitárneho systému sa predpokladá od roku 2014. V schválenom zámere vláda poukazuje na základe štatistík na neefektivitu súčasného systému zdravotného poistenia, ktorú vidí v nenaplnení očakávaní zlepšenia zdravotnej starostlivosti. Poukazuje na skutočnosť, že z posudzovaných 29 európskych štátov má unitárny systém zdravotného poistenia zavedený 15 štátov. Príčinu neefektivity súčasného systému vidí vláda v duplicite v aktivitách a procesoch, ktoré vedú k vyšším nákladom na organizáciu a správu u platiteľov aj poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. Ďalšie dôvody vidí vo vysokých ziskoch na poistnom trhu, ktoré odčerpávajú časť prostriedkov na zdravotnú starostlivosť a nedostatočne fungujúcu konkurenciu.

Uvedené problémy navrhuje vláda riešiť zavedením unitárneho systému. Podľa zámeru by zavedenie unitárneho systému zdravotného poistenia bolo možné (1) dohodou o správe zdravotných poisťovní (poistného kmeňa), (2) dohodou o odkúpení akcií súkromných zdravotných poisťovní alebo vymedzených aktív, alebo (3) procesom vyvlastnenia. Na podporu možnosti transformácie systému zdravotných poisťovní vláda v zámere uvádza nález Ústavného súdu Slovenskej republiky PL. ÚS 3/09, ktorý pripúšťa možnosť, aby sa určité spoločenské vzťahy, resp. činnosti vo verejnom záujme vylúčili z hospodárskej súťaže, čo sa môže vzťahovať aj na verejné zdravotné poistenie.

Uzatvorenie dohody o správe zdravotných poisťovní

Jedným zo spôsobov zavedenia unitárneho systému zdravotného poistenia je uzatvorenie dohody o správe zdravotných poisťovní. Počíta sa s prevzatím správy vlastníctva súkromných zdravotných poisťovní Dôvera a Union štátom. Pri správe uvedených poisťovní štátom by akcionári dostávali od štátu finančnú odplatu v presne určenej výške. Hospodársky výsledok po odpočítaní odplaty vyplatenej akcionárom by štát investoval späť do zdravotného poistenia. Uvedený model ešte nebol v slovenskom právnom poriadku uplatnený, preto jeho realizácia zostáva otázna.

Dohoda o odkúpení akcií

Ďalším možným prostriedkom transformácie je dohoda o odkúpení akcií súkromných zdravotných poisťovní alebo vymedzených aktív. Uvedený spôsob vláda uprednostňuje. Otázkou financovania odkúpenia sa budeme zaoberať neskôr v ďalších vydaniach bulletinu.

Vyvlastnenie

Treťou možnosťou je vyvlastnenie. Jedná sa o krajný prostriedok zavedenia unitárneho systému. Vyvlastnenie by sa malo dotknúť (1) majetkovej účasti

akcionárov v súkromných zdravotných poisťovniach, (2) špecifických aktív vlastnených súkromnými zdravotnými poisťovňami, alebo (3) len poistného kmeňa zdravotných poisťovní. Podľa článku 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu. Z uvedeného ustanovenia vyplýva, že podmienkou vyvlastnenia je (1) vyvlastnenie na základe zákona, (2) existencia verejného záujmu, (3) nevyhnutná miera a (4) poskytnutie primeranej náhrady. Prvým predpokladom vyvlastnenia je schválenie zákona o vyvlastnení, ktorým by bol určený aj vyvlastňovací orgán. Ďalším predpokladom vyvlastnenia je existencia verejného záujmu, ktorým je podľa vlády vytvorenie funkčného a efektívneho mechanizmu verejného zdravotného poistenia. Vláda sa odvoláva aj na už uvedený nález Ústavného súdu Slovenskej republiky PL. ÚS 3/09, ktorý pripúšťa možnosť zákonodarcu v záujme ochrany legitímneho verejného záujmu (napr. ochrany poistencov) pristúpiť k zásadnejšej zmene systému verejného zdravotného poistenia, musí to však primeraným spôsobom odôvodniť a realizovať v limitoch ustanovených Ústavou SR a prihliadnuť aj na ujmu, ktorú tým spôsobí dotknutým právnym subjektom.

Nevyhnutnú mieru vyvlastnenia možno posúdiť z hľadiska rozsahu a účelu. Z hľadiska rozsahu by sa nemalo vyvlastniť viac, ako je nevyhnutné na splnenie účelu vyvlastnenia. Primeranosť vyvlastnenia z hľadiska účelu je splnená len vtedy, ak účel vyvlastnenia, teda zavedenie unitárneho systému zdravotného poistenia, nie je možné dosiahnuť inými prostriedkami. Pred vyvlastnením by sa teda mala uplatniť iná možnosť dosiahnutia účelu, napr. ponuka odkúpenia akcií štátom.

Za vyvlastnený majetok musí byť poskytnutá primeraná náhrada. Výška náhrady by mala byť v zásade určená v porovnaní s trhovou cenou veci tak, aby zohľadňovala mieru zásahu do vlastníckeho práva, ktorú možno od vlastníka spravodlivo požadovať. Otázka primeranej náhrady sa posudzuje ad hoc. Otázna zostáva metóda ocenenia vyvlastneného majetku. V súvislosti s vyvlastnením súkromných zdravotných poisťovní je potrebné uviesť, že vzhľadom k zahraničnej majetkovej účasti sa na ich vyvlastnenie vzťahuje aj ustanovenie § 25 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník. Podľa uvedeného ustanovenia je možné majetok právnickej osoby so zahraničnou majetkovou účasťou vyvlastniť len na základe zákona a vo verejnom záujme, ktorý nemožno uspokojiť inak. Proti rozhodnutiu o vyvlastnení možno podať opravný prostriedok na súde. V zmysle uvedeného ustanovenia sa pri vyvlastnení musí bez meškania poskytnúť náhrada zodpovedajúca plnej hodnote majetku v čase, keď sa vyvlastnenie uskutočnilo, náhrada musí byť voľne prevoditeľná do zahraničia v cudzej mene.

Námietky proti zavedeniu unitárneho systému zdravotného poistenia

Námietky proti zmene systému zdravotného poistenia sa týkajú niekoľkých oblastí. Prvou je oblasť samotného zavedenia unitárneho systému a jeho efektivity. Jedná sa najmä o námietky týkajúce sa efektivity hospodárenia štátnej poisťovne, nakoľko všeobecná zdravotná poisťovňa evidovala v roku 2010 stratu vo výške 120 miliónov Eur. Ďalším argumentom je zavedenie monopolu v oblasti zdravotného poistenia, čo by malo negatívny dopad na pacientov. Podľa vyhlásenia Združenia zdravotných poisťovní Slovenskej republiky iba konkurenčné prostredie dokáže vytvoriť priestor na vzájomné porovnávanie sa a zlepšovanie, na hľadanie skrytých rezerv a tlak na efektívne využívanie finančných prostriedkov. Ďalšou námietkou je vyplatenie náhrady poisťovniam. Námietka sa týka najmä transparentnosti určenia výška náhrady. Odhady ekonómov na výšku náhrad sa pohybujú vo výške 400 miliónov Eur, podľa niektorých odhadov až do výšky 1 miliardy Eur.

Novela zákona o bankách

Základný bankový produkt

Novela zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o bankách") zavádza tzv. základný bankový produkt, ktorého zavedenie vychádza z odporúčania Komisie 2011/442/EÚ. Základným bankovým produktom sa v zmysle novely rozumie bankový produkt obsahujúci (1) zriadenie, vedenie a zrušenie bežného účtu vedeného v mene euro, (2) vykonávanie platobných operácií a (3) vydanie medzinárodnej debetnej platobnej karty. Uvedenými platobnými operáciami sú (a) vklad finančných prostriedkov v hotovosti v mene euro na bežný účet, (b) výber finančných prostriedkov v hotovosti v mene euro z bežného účtu, (c) bezhotovostné prevody finančných prostriedkov z bežného účtu alebo na platobný účet vedený u poskytovateľa platobných služieb v mene euro, a to úhradou vrátane trvalého príkazu na úhradu, alebo inkasom vrátane trvalého príkazu na inkaso.

Nové ust. § 27c zákona o bankách vymedzuje poskytovanie základného bankového produktu s cieľom zabezpečiť spotrebiteľovi prístup k bežnému účtu a základným bankovým službám s dôrazom na lepšiu porovnateľnosť a sprehľadnenie poskytovania bankových služieb. V zmysle uvedeného ustanovenia sú banka a pobočka zahraničnej banky povinné poskytnúť spotrebiteľovi bankové služby v rozsahu základného bankového produktu, ak (1) spotrebiteľ dovŕšil 18 rokov, (2) spotrebiteľ podá banke alebo pobočke zahraničnej banky písomnú žiadosť o poskytnutie základného bankového produktu, (3) spotrebiteľ nemá ku dňu podania žiadosti o poskytnutie základného bankového produktu v banke a v pobočke zahraničnej banky zriadený bežný účet, vkladový účet alebo peňažný vklad potvrdený vkladnou knižkou, (4) spotrebiteľ nemá ku dňu podania žiadosti o poskytnutie základného bankového produktu mesačný príjem vyšší ako je suma mesačnej minimálnej mzdy zamestnancov v pracovnom pomere odmeňovaných mesačnou mzdou, ktorá platí ku dňu podania tejto žiadosti, (5) banka a pobočka zahraničnej banky poskytujú tieto bankové služby spotrebiteľovi v rámci svojho podnikania, a (6) banka a pobočka zahraničnej banky už poskytujú spotrebiteľovi aspoň dve bankové služby súvisiace s bežným účtom v rámci jedného obchodu. Dané údaje spotrebiteľ potvrdzuje v čestnom vyhlásení.

Spotrebiteľ si však v období, počas ktorého mu banka alebo pobočka zahraničnej banky poskytuje základný bankový produkt, nesmie zriadiť vkladový účet, peňažný vklad potvrdený vkladnou knižkou alebo ďalší bežný účet v banke a v pobočke zahraničnej banky.

Zrušenie bankového produktu

K zrušeniu bankového produktu dôjde v prípade, ak banka zistí nepravdivosť informácií uvedených v čestnom vyhlásení, prípadne zriadenie vkladového účtu, ďalšieho bežného účtu alebo vkladu potvrdeného vkladnou knižkou v období poskytovania bankového produktu. Ďalším dôvodom zrušenia je prekročenie hranice 14-násobok minimálnej mzdy súčtu súm platobných operácií pripísaných na bežný účet spotrebiteľa v kalendárnom roku v rámci poskytovania základného bankového produktu. V tomto smere novela ponecháva možnosť banke a spotrebiteľovi dohodnúť sa na nezrušení bankového produktu.

V rámci základného bankového produktu sú banka a pobočka zahraničnej banky povinné poskytnúť bankové služby v mene euro v rozsahu a spôsobom ustanoveným všeobecne záväzným právnym predpisom. Výšku poplatku za základný bankový produkt podobne určí predmetný všeobecne záväzný právny predpis.

Poskytnutie základného bankového produktu banky nebudú môcť podmieňovať poskytovaním iných svojich produktov. Spotrebiteľovi, ktorý bude produkt využívať, nebude možné povoliť úver formou prečerpania.

Register

Na účely poskytovania základného bankového produktu bude možné zriadiť spoločný register spotrebiteľov, ktorým bol poskytnutý. Prostredníctvom registra budú banky oprávnené za podmienok ustanovených zákonom o bankách

aj bez súhlasu a informovania spotrebiteľa ako dotknutej osoby navzájom si bezplatne alebo za úhradu vecných nákladov sprístupniť a poskytovať informácie o poskytnutom základnom bankovom produkte spotrebiteľom a údaje o týchto spotrebiteľoch. Informácie poskytnuté do spoločného registra spotrebiteľov, ktorým bol poskytnutý základný bankový produkt, alebo zo spoločného registra zostávajú predmetom bankového tajomstva.

Uvedené zmeny budú účinné od 1. septembra 2012. Bankám je poskytnuté prechodné obdobie na zavedenie základného bankového produktu, to znamená, že majú povinnosť poskytovať základný bankový produkt najneskôr od 1. júla 2013.

Spotrebiteľské úvery

Právna úprava spotrebiteľských úverov je zakotvená v zákone č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov (ďalej len „zákon o spotrebiteľských úveroch"). Predmetný zákon upravuje práva a povinnosti súvisiace s poskytovaním spotrebiteľského úveru, podmienky poskytovania spotrebiteľského úveru, náležitosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere, spôsob výpočtu celkových nákladov spotrebiteľa a ďalšie opatrenia na jeho ochranu. Dňa 1. augusta 2012 vláda Slovenskej republiky predložila Národnej rade SR návrh novely zákona o spotrebiteľských úveroch. Účinnosť predloženej novely sa navrhuje odo dňa 1. januára 2013. Dôvodom predloženia uvedeného návrhu bola potreba transponovať do slovenského právneho poriadku smernicu Komisie 2011/90/EÚ, ktorou sa mení a dopĺňa časť II prílohy I Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES stanovujúcej dodatočné predpoklady na výpočet ročnej percentuálnej miery nákladov a tiež potreba zmeny zákona o spotrebiteľských úveroch, ktorá vyplynula z praxe.

Špeciálny režim pre úvery poskytované vlastníkom bytov

Jednou z navrhovaných zmien je zavedenie špeciálneho režimu pri úveroch poskytovaných vlastníkom bytov a nebytových priestorov podľa osobitného zákona, napríklad podľa ustanovenia § 7b ods. 6 zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov. Špeciálny režim ich úpravy sa navrhuje zaviesť doplnením nového ustanovenia § 24a zákona o spotrebiteľských úveroch. Na úvery na opravu, rekonštrukciu alebo modernizáciu spoločných častí, spoločných zariadení a príslušenstva domu poskytované vlastníkom bytov a nebytových priestorov podľa osobitného predpisu, by sa podľa uvedeného ustanovenia vzťahovali niektoré ustanovenia zákona o spotrebiteľských úveroch, ktoré sa týkajú najmä predzmluvných informácií, ktoré sú veritelia povinní poskytovať spotrebiteľom. Uvedená osobitná úprava by sa nemala vzťahovať na úvery poskytované Štátnym fondom rozvoja bývania, nakoľko poberatelia uvedených úverov sú dostatočne chránení.

Rozšírenie pojmu iný veriteľ

Pojem iný veriteľ sa navrhuje precizovať a doplniť, nakoľko jeho výklad spôsobuje výkladové a aplikačné problémy. Súčasná právna úprava definuje v ustanovení § 2 písm. c) zákona o spotrebiteľských úveroch iného veriteľa ako fyzickú osobu alebo právnickú osobu, ktorá ponúka alebo poskytuje úvery alebo pôžičky, ktoré nie sú spotrebiteľským úverom, v rámci svojej podnikateľskej činnosti, s výnimkou banky, pobočky zahraničnej banky a finančnej inštitúcie podľa osobitného predpisu. Novela definuje úvery, ktoré poskytuje iný veriteľ, ako úvery zabezpečené záložným právom k nehnuteľnosti, ktorých lehota splatnosti je viac ako desať rokov, úvery, ktorých výška je menej ako 100 Eur a viac ako 75.000 Eur, a úvery, ktoré sa musia splatiť v lehote nepresahujúcej tri mesiace. Po novom by sa za iného veriteľa mala považovať aj finančná inštitúcia, ktorej nebolo udelené povolenie na činnosť Národnou bankou Slovenska.

Povinnosť vrátiť peňažné prostriedky spotrebiteľovi

Podľa platného znenia ustanovenia § 15 ods. 5 zákona o spotrebiteľských úveroch, ak došlo k zániku zmluvy o viazanom spotrebiteľskom úvere a spotre-

biteľ tovar vrátil predávajúcemu, predávajúci a veriteľ si navzájom vysporiadajú vrátenie poskytnutých peňažných prostriedkov bez účasti spotrebiteľa. Z dôvodu posilnenia ochrany spotrebiteľa navrhovaná novela dopĺňa uvedené ustanovenie o podrobnejšiu úpravu vrátenia peňažných prostriedkov spotrebiteľovi. Podľa navrhovaného znenia ustanovenia, ak zmluva o viazanom spotrebiteľskom úvere zanikla a spotrebiteľ uhradil peňažné prostriedky veriteľovi pred zánikom zmluvy o viazanom spotrebiteľskom úvere a oznámil veriteľovi písomne alebo na inom trvanlivom médiu zánik zmluvy o viazanom spotrebiteľskom úvere z dôvodu odstúpenia od zmluvy, veriteľ je povinný mu tieto peňažné prostriedky vrátiť najneskôr do 14 kalendárnych dní po doručení tohto oznámenia.

Navrhovaná novela by po schválení v Národnej rade SR mala okrem zákona o spotrebiteľských úveroch novelizovať aj zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách (ďalej len „zákon o bankách“) a zákon č. 492/2009 Z. z. o platobných službách (ďalej len „zákon o platobných službách“). Podľa súčasnej právnej úpravy je banka povinná zverejňovať výšku základnej úrokovej sadzby hypotekárnych úverov na svojom webovom sídle, okrem úverov poskytovaných stavebnou sporiteľňou a spotrebiteľských úverov podľa osobitných predpisov. Výnimka z uvedenej povinnosti by sa podľa navrhovaného doplneného ustanovenia § 36 zákona o bankách mala vzťahovať aj na úvery, ktoré poskytuje banka alebo pobočka zahraničnej banky svojim zamestnancom bez úroku alebo s úrokovou sadzbou nižšou ako prevláda na finančnom trhu a ktoré sa neponúkajú verejne.

Poskytnutie výpisu z účtu bytového domu

V prípade prijatia navrhovanej úpravy by na základe doplneného ods. 6 v § 38 zákona o platobných službách vlastníci bytov a nebytových priestorov mali právo žiadať od poskytovateľa platobných služieb výpis z účtu bytového domu, v ktorom vlastnia byt alebo nebytový priestor, aj bez súhlasu spoločenstva alebo správcu spravujúceho bytový dom. Výpis z účtu bytového domu by bol poskytovateľ platobných služieb povinný raz ročne poskytnúť bezplatne na žiadosť vlastníka bytu alebo nebytového priestoru. Za každé ďalšie poskytnutie výpisu by si poskytovateľ platobných služieb mohol účtovať primeraný poplatok v súlade s vynaloženými nákladmi. Výpis z účtu bytového domu by mal obsahovať informáciu o aktuálnej výške zostatku použiteľných finančných prostriedkov a platobných operáciách uskutočnených na tomto platobnom účte za obdobie predchádzajúcich šiestich kalendárnych mesiacov súvisiacich s odpísaním sumy platobnej operácie z tohto platobného účtu. Žiadateľ o výpis z účtu bytového domu by po novom bol povinný preukázať totožnosť a predložiť výpis z listu vlastníctva bytu alebo nebytového priestoru, ktorý nie je starší ako tri mesiace a ktorý nemusí byť určený na právne účely.

Novela by tiež upravila poskytovanie informácií obchodníkom pri platbe platobnou kartou. Podľa navrhovaného doplnenia ustanovenia § 88a zákona o platobných službách pri platbe kartou by bol obchodník oprávnený požadovať predloženie dokladu totožnosti držiteľa karty (občianskeho preukazu, cestovného pasu alebo iného dokladu totožnosti) za účelom overenia jeho totožnosti a mal by tiež oprávnenie zaznamenať druh a číslo tohto dokladu totožnosti na potvrdenku z platobného terminálu pre prípad reklamácie správnosti platby uskutočnenej kartou.

DAROVACIA ZMLUVA

Darovanie

Uzatvorením darovacej zmluvy vzniká záväzkovoprávny vzťah – darovanie. Pojmovými znakmi darovania sú (1) darovanie na základe zmluvy, (2) darca poskytuje dar na úkor svojho majetku, (3) majetok obdarovaného sa zvýši pozitívne (zvýšením aktív) alebo negatívne (znížením pasív) a (4) v darovacej zmluve musí byť vyjadrený úmysel darcu poskytnúť dar. Podmienkou darovania je uzavretie darovacej zmluvy. Ďalšou nevyhnutnou podmienkou je, že dar musí byť poskytnutý z majetku darcu, nemôže byť poskytnutý z majetku tretej osoby. O poskytnutie daru sa nejedná, ak osoba pasívnym správaním poskytne majetkovú výhodu inej osobe, napríklad ak nechá premlčať právo. V uvedenom prípade chýba úmysel darcu niečo darovať, súčasne darca nie je oprávnený dar žiadať späť a ani obdarovaný nie je oprávnený vec vrátiť pre vady. Ak sa jedná o dar z bezpodielového spoluvlastníctva manželov, v zásade je potrebný súhlas obidvoch manželov. Ďalším pojmovým znakom darovania je rozmnoženie majetku obdarovaného. O rozmnoženie majetku nejde v prípade darovania medzi manželmi, ak medzi nimi je bezpodielové spoluvlastníctvo manželov. Pri obdarovaní manželov je pre posúdenie, kto je obdarovaný, predovšetkým dôležitý samotný úmysel darcu poskytnúť dar jednému z manželov alebo obom. Ak je obdarovaný jeden z manželov, jedná sa o jeho majetok, ktorý nespadá pod bezpodielové spoluvlastníctvo manželov.

Úmysel darcu niečo darovať musí byť v darovacej zmluve vyjadrený. Ak chýba vôľa darcu niečo darovať, nejedná sa o darovanie. O darovanie sa nejedná ani v prípade verejných zbierok, na ktoré sa vzťahuje zákon č. 63/1973 Zb. o verejných zbierkach a lotériách a iných podobných hrách, ani v prípade odberu tkanív a orgánov na transplantačné účely podľa zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách spojených s poskytovaním zdravotnej starostlivosti.

Na platnosť darovacej zmluvy sa vyžaduje splnenie náležitostí upravených v ustanovení § 628 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka. Medzi pojmové znaky darovacej zmluvy patrí (1) určenie predmetu darovania, (2) bezodplatnosť a (3) dobrovoľnosť. Predmetom darovania môže byť čokoľvek, čo je predmetom občianskoprávneho vzťahu, najmä vec, právo, alebo iná majetková hodnota. Ak je predmetom darovania nehnuteľná vec, môže darca nehnuteľnosť zaťažiť vecným bremenom, v praxi sa najčastejšie jedná o právo doživotného bývania darcu v darovanej nehnuteľnosti. Podmienkou zaťaženia vecným bremenom je však výslovné uvedenie predmetného práva v darovacej zmluve a jeho označenie ako vecného bremena. Ďalším pojmovým znakom darovacej zmluvy je bezodplatnosť. O bezodplatnosť sa jedná v prípade, ak darca poskytne obdarovanému dar a nežiada za neho protiplnenie. Požiadavke bezodplatnosti sa neprieči, ak je darovanie viazané na protislužbu, ktorá nemá majetkovú povahu, napríklad na rozväzujúcu alebo odkladajúcu podmienku. S darovacou zmluvou je možné viazať príkaz, ak nemá majetkový obsah. Podmienkou darovacej zmluvy je súčasne dobrovoľnosť. Podmienka dobrovoľnosti je splnená vtedy, ak darca neposkytuje dar na základe povinnosti uloženej zákonom alebo na základe súdneho rozhodnutia, napríklad povinnosti platiť výživné, ale na základe slobodného rozhodnutia. O splnenie podmienky dobrovoľnosti sa bude jednať aj v prípade, ak je darca zaviazaný poskytnúť dar len na základe spoločenských alebo morálnych pravidiel, napríklad dar pri uzavretí manželstva, pri návšteve známych a podobne.

Pojmové znaky darovacej zmluvy

Formálne znaky darovacej zmluvy

Občiansky zákonník nepredpisuje pre uzavretie darovacej zmluvy osobitnú právnu formu. Z hľadiska formy možno rozlišovať reálnu darovaciu zmluvu a konsenzuálnu darovaciu zmluvu. O reálnu darovaciu zmluvu sa jedná vtedy, ak s uzavretím zmluvy dochádza k fyzickému odovzdaniu daru, zväčša z ruky do ruky. Konsenzuálna darovacia zmluva je zmluva, na základe ktorej dôjde k reálnemu odovzdaniu veci až v budúcnosti. Pre konsenzuálnu zmluvu predpisuje ustanovenie § 628 ods. 2 Občian-

skeho zákonníka písomnú formu. Obdobne Občiansky zákonník vyžaduje písomnú formu aj v prípade, ak je predmetom darovacej zmluvy nehnuteľnosť. Pri darovaní nehnuteľnosti je navyše v zmysle ustanovenia § 28 a nasl. zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam potrebný vklad do katastra nehnuteľností. Písomná forma sa vyžaduje i pri darovaní vo forme postúpenia pohľadávky a v zmysle ustanovenia § 30 ods. 4 zákona č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách, t.j. pri darovaní cenných papierov.

Občiansky zákonník upravuje len darovanie medzi živými (inter vivos), darovanie pre prípad smrti (mortis causa) je ustanovením § 628 ods. 3 Občianskeho zákonníka výslovne zakázané.

Vecnoprávne účinky darovacej zmluvy

Vecnoprávne účinky darovacej zmluvy, ak je predmetom hnuteľná vec, nastávajú až odovzdaním veci. Prevzatím veci obdarovaným na neho prechádza vlastnícke právo k hnuteľnej veci. V určitých prípadoch sa však môže vzhľadom na hmotnosť alebo veľkosť veci jednať aj o odovzdanie inak, ako fyzickým odovzdaním veci, napríklad odovzdaním príslušenstva, ktoré umožňuje faktické ovládanie veci (odovzdanie kľúčov od motorového vozidla). Vecnoprávne účinky darovania nehnuteľných vecí nastávajú zápisom do katastra nehnuteľností. Osobitný prípad môže nastať, ak pred podaním návrhu na vklad darca zomrel. V uvedenom prípade je výlučne súd v konaní o dedičstve oprávnený rozhodnúť o tom, na koho dňom úmrtia poručiteľa prešli nehnuteľnosti a záväzok odovzdať nehnuteľnosť obdarovanému, a či iba dedičia nehnuteľností a predmetného záväzku sú právnymi nástupcami zomrelého a účastníkmi konania o povolení vkladu do katastra nehnuteľností.

Vady darovanej veci

Darca je povinný upozorniť obdarovaného na vady darovanej veci, ktoré mala vec v čase darovania. Ak má vec vady, na ktoré darca neupozornil, je obdarovaný oprávnený v zmysle ustanovenia § 629 Občianskeho zákonníka dar vrátiť. Obdarovaný má právo dar vrátiť aj v prípade, ak má v čase darovania vady a darcovi neboli vady známe. Právo vrátiť dar podlieha premlčaniu vo všeobecnej 3-ročnej premlčacej dobe upravenej ustanovením § 101 Občianskeho zákonníka. Premlčacia doba začne plynúť odo dňa, kedy mohlo byť právo vykonané prvý raz, teda kedy mohla byť vada zistená obdarovaným pri obvyklej pozornosti. Ak darca neupozornil obdarovaného na vady, ktoré mala darovaná vec v čase darovania a darca o vadách vedel, je darca v zmysle ustanovenia § 420 zodpovedný za škodu.

Zánik darovacej zmluvy

Darovací právny vzťah zaniká zo všeobecných alebo osobitných dôvodov. Všeobecné dôvody zániku darovacieho vzťahu sú upravené v ustanovení § 559 a nasl. Občianskeho zákonníka. Jedná sa napríklad o dohodu o zrušení záväzku, nemožnosť plnenia, uloženie do úradnej úschovy a podobne. Občiansky zákonník okrem všeobecných spôsobov zániku darovacieho vzťahu upravuje aj dva osobitné spôsoby. Prvý spôsob je upravený ustanovením § 630 Občianskeho zákonníka. V zmysle uvedeného ustanovenia sa darca môže domáhať vrátenia daru, ak sa obdarovaný správa k nemu alebo členom jeho rodiny tak, že tým hrubo porušuje dobré mravy. Pre určenie, čo je hrubé porušenie dobrých mravov je dôležité objektívne posúdenie, nielen subjektívny pocit darcu. Zvyčajne sa jedná o porušenie dobrých mravov značnej intenzity alebo o sústavné porušovanie, a to fyzickým konaním, hrubými urážkami, neposkytnutím potrebnej pomoci a pod. Pre hrubé porušenie dobrých mravov sa nevyžaduje intenzita trestného činu alebo priestupku, hrubým porušením však nie je len obyčajný nevďak alebo márnotratný život obdarovaného. Domáhanie sa daru môže darca urobiť formou písomnej výzvy na vrátenie daru. Uvedená výzva musí obsahovať aj opísanie skutočností, ktoré považuje darca za hrubé porušenie dobrých mravov. Okamihom dôjdenia výzvy na vrátenie veci obdarovanému zaniká darovací vzťah.

Druhý osobitný spôsob zániku darovacej zmluvy nastane, ak obdarovaný vráti dar darcovi pre vady predmetu darovania, na ktoré ho darca neupozornil. Po zániku darovacieho vzťahu má darca právo na vrátenie veci na základe ustanovení § 451 až 459 Občianského zá-

konníka upravujúcich bezdôvodné obohatenie, ak sa jedná o hnuteľnú vec. Pri nehnuteľnej veci sa darca môže domáhať na súde žalobou o určenie vlastníckeho práva k veci podľa ustanovenia § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku. Právna úprava darovacej zmluvy nevylučuje, aby si darca s obdarovaným dojednali aj ďalšie podmienky na zrušenie právneho vzťahu založeného darovacou zmluvou, napr. vrátenie daru z dôvodu zhoršenia hospodárskej situácie darcu.

ČARNOGURSKÝ | ULC
LAW FIRM

Bratislava - Slovensko
Tvarožkova 5, P.O. Box 21
814 99 Bratislava, Slovensko
Tel.: +421-2-5720 1717
Fax: +421-2-5720 1777
Skype: ulcbratislava
E-mail: office@ulclegal.com

Brescia - Taliansko
Via Val Giudicarie 4
251 23 Brescia, Taliansko
Tel.: +39-030-221 932 33
Fax: +39-030-221 932 02
Skype: ulcbrescia
E-mail: brescia@ulclegal.com

Kyjev - Ukrajina
172 Gorkogo St., Suite 1316
031 50 Kyjev, Ukrajina
Tel.: +380-44-521 21 10
Fax: +380-44-529 17 32
Skype: ulckyiv
E-mail: kyiv@ulclegal.com

www.ulclegal.com

Informácie uvedené v bulletine Čarnogurský ULC PRO BONO nie sú poskytovaním právnych rád. Nemožno z neho odvodzovať žiadne práva a povinnosti. Materiál obsiahnutý v tomto dokumente je informatívnej povahy a aplikácia vyššie uvedených informácií bude vždy špecifická v závislosti od konkrétnych okolností prípadu. Z uvedených dôvodov pri konkrétnych právnych riešeniach preto vždy odporúčame konzultácie. I keď je bulletin Čarnogurský ULC PRO BONO zostavovaný s maximálnou starostlivosťou, advokátska kancelária Čarnogurský ULC nepreberá zodpovednosť za prípadné chyby či nepresnosti, ani za akékoľvek škody vzniknuté z aktivít konaných na základe informácií uvedených v tomto dokumente.

Obsah bulletinu Čarnogurský ULC PRO BONO nie je možné využívať pre účely zisku, ponúkať svojim klientom ako svoj vlastný alebo publikovať bez predchádzajúceho písomného súhlasu spoločnosti Čarnogurský ULC s.r.o. V prípade záujmu o ďalšie informácie alebo o poskytnutie individuálneho poradenstva či konzultácií nás neváhajte kontaktovať.

V prípade, že naďalej nechcete byť adresátom tejto služby, kontaktujte nás na e-mailovej adrese probono@ulclegal.com. Ďakujeme.

V prípade akýchkoľvek otázok kontaktujte, prosím, JUDr. Paulínu Ondrášikovú: ondrasikova@ulclegal.com alebo Mgr. Tomáša Škrinára: skrinar@ulclegal.com.

© Čarnogurský ULC, 2012